

Мадраимова Н.С.

**ИНТЕРАКТИВДҮҮ ОКУТУУ – БИЛИМ БЕРҮҮ СИСТЕМАСЫНДАГЫ
ИННОВАЦИЯЛЫК БАГЫТ КАТАРЫ**

Мадраимова Н.С.

**ИНТЕРАКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО
ПРОЦЕССА В УСЛОВИЯХ НОВОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ ТЕХНОЛОГИИ**

N.S. Madraimova

**INTERACTIVE TECHNOLOGIES OF EDUCATION IN THE INNOVATIVE PROSECC
AND PEDOGOGICAL TECHNOLOGY IN CONDITIONS OF THE INFORMATIVE
TECHNOLOGY**

УДК: 371.315.4

Макалада учурдагы жогорку педагогикалык билим берүүнүн негиздерине инновациялык технологиянын тийгизген таасирлери мүнөздөлгөн. Жаңы маалыматтык технологиянын шартында инновациялык жараян катары окутуунун интерактивдүү технологиясын пайдалануунун мүмкүнчүлүктөрү ачып көрсөтүлгөн.

Негизги сөздөр: инновация, инновациялык окутуу, интерактивдүү окутуунун технологиясы, гумандуулуктун педагогикасы, кызматташуу педагогикасы.

В статье рассматривается влияние инновационной технологии на основе традиционной педагогической деятельности в образовании. Показаны возможности применения интерактивных технологий обучения как инновационного процесса в условиях новой информационной технологии.

Ключевые слова: инновация, инновационное обучение, инновационная технология, информационное обучение, гуманизация.

The article characterizes the influence of innovative technology to the basis of the traditional pedagogy.

The usage opportunities of innovative process and pedagogical technology are presented in conditions of the informative technology.

Key words: innovation, innovative training, innovative technology, information training, humanization

Учурда билим берүү системасында социалдык, маданий, педагогикалык жагдайлардан келип чыккан жаңылануулар, өзгөрүүлөр: инсанга багытталган окутуу, коомдук турмушта демилгелүү, биргелешкен кызматташтыкка даяр инсанды калыптандыруу, алган билимдерин турмуштук кырдаалда компетенттүү колдоно билүүгө үйрөтүү, окуучунун активдүүлүгүн өстүрүүгө багытталган маселелер күч алууда. Башкача айтканда, өсүп келе жаткан муунду социалдык жактан толук кандуу инсан катары калыптандыруунун негизги шарттары катары окуучунун алган билимин, функционалдык сабаттуулугун жогорулатуу анын ар түрдүү ишмердигин активдештирүүгө багытталган инновациялык ишмердүүлүктүн актуалдуулугун далилдейт.

Инновация латын тилинен которгондо жаңы сунуш киргизүү (жаңылоо) дегенди билдирет [1, 12-б.]. Демек, инновация бул жаңылык, жаңы сунуштарды киргизүү процесси жана кандайдыр бир системанын бир сапаттуу абалдан экинчи сапаттуу абалга өтүүсү болуп саналат. Азыркы кездеги билим

берүү актуалдуу жаңы концепцияларга таянып, коомдогу тоталитардык окутуудан четтеп, кызматташууга демократиялык, гумандуу педагогикага багытталышы зарыл.

Инновациялык сабак жөнүндө педагогика илиминин доктору И.Б.Бекбоев: «Окутуунун негизги элементтерине (максаттарына, мазмунуна, методдоруна, жана окутуу формаларына) инновациялык технология киргизилген сабак инновациялык сабак» деп аталарын [2, 14-б.] белгилеген.

Жогорку педагогикалык билим берүүнүн шартындагы инновациялык процесстин натыйжасы, анын пайда болуу (жаңы ойдун туулушу), жаратуу (иштеп чыгуу), өздөштүрүү, пайдалануу жана таратуу иштеринин комплексинен тургандыгы аныкталды [5, 89-б.]. Жогоруда белгиленген жаңыланган ишмердүүлүктүн түрлөрү окуу процессине киргизилсе, анда ал инновациялык окутуу деп аталат. Ал эми жогоруда аталган педагогикалык-психологиялык, дидактикалык өзгөчөлүктөрдү өз ичине камтыган, тең укуктагы, гумандуу өз ара биргелешкен, маалымат алмашып мамилелешкен окутуу уюштурулса; жигердүү, активдүү инсанды калыптандырууга багытталган интерактивдүү окутуунун максаты ишке ашат.

“Интерактивдүү окутуу” деген термин билим чөйрөсүндө ХХ кылымдын 80-90-жылдарында пайда боло баштаган. Бул түшүнүк окуучуларды биргелешкен кызматташтыкка үйрөтүүнүн илимий-педагогикалык негиздерин изилдөө талабынан келип чыккан.

Дүйнөлүк масштабдан алып караганда интерактивдүү окутуунун негизин түзүп турган жана аны менен ажырагыс байланышта турган ар кандай аталыштагы түшүнүктөр кездешет. Алар: коммуникативдик окутуу, инсанга багытталган окутуу, гумандуу окутуу деген түшүнүктөр менен үндөшүп турары белгилүү [3, 18-б.].

Бул аталыш жалпыланган тажрыйбаларда советтик мектептин эң жакшы традицияларын, орус жана чет элдик психологиялык-педагогикалык илимдердин жана практиканын жетишкендиктерин бириктирген 80-жылдардагы жаңычыл мугалимдердин тобу тарабынан жаралган. Ал эми советтик педагогикада интерактивдүү окутуу «Кызматташуу педагогикасы», - деп белгиленет” [3, 93-б.].

Ошондуктан педагогикада орун алган өз ара гумандуу мамилелер жөнүндөгү мурунку, кийинки жана учурдагы муундардын өкүлдөрүнүн изилдөөлөрүн тереңирээк анализге алып, окутуу процессин демократиялаштырууну жана ар бир инсандын жеке чыгармачылык мүмкүнчүлүгүн ачууга багытталган окутууну талап кылат.

Педагогика багытындагы инновациялык белгилерди карап жатып, В.В.Кларин өз эмгегинде төмөндөгүдөй анализ берген [4, 104-б.].

Жаңылануулар:

– окуу материалдарынын мазмунунда;
– окутуунун методунда, формаларында, технологияларында;

– стратегиясында, тактикасында,

– окуу-тарбия иштерин уюштуруудагы мугалимдин жана окуучунун өз ара мамилесинде, иш абалында, иштөө стилинде;

– окуучунун социалдык чөйрө менен өз ара мамилелешип иштөөсүндө орун алат.

Биз изилдеп жаткан интерактивдүү окутуунун технологиясы салттуу окутуунун технологиясынан өзгөчөлөнүп, мугалим менен окуучунун, өзгөчө окуучу менен окуучунун ортосундагы биргелешкен өз ара жигердүү таанып-билүү ишмердигин билдирет. Инсанга багытталган ишмердүүлүктү активдештирүү үчүн мугалим сабакта керектүү интерактивдүү окутуунун төмөнкү технологиялык тизмегин колдонушу абзел:

– сабактын жабдылышына керектүү куралдардын, окуу мейкиндигин туура тандалышы;

– окуу процессинде сабакка даярдануу, аны пландаштыруу, уюштуруу ыкмасы;

– изилденүүчү, аткарылуучу тапшырманы божомолдоп түзүү жана андан күтүлүүчү натыйжаны өлчөө каражаттарын алдын ала иштеп чыгуу;

– сарпталган убакытты аныктоо;

– кыймылдуулук, эмпирикалык, эвристикалык ар түрдүү социалдык чөйрө жана социалдык формаларды туура колдонуп, таанып-билүү активдүүлүктөрдү тереңдетүү;

– окуучулардын активдүү ишмердик потенциалын, компетенциясын өстүрүү.

Ар бир мугалимдин устаттык билгичтиктерине жана тажрыйбаларына, койгон максатына байланыштуу окуучулардын билим, билгичтик, көндүмдөргө ээ болушу, окуучунун башкаларды окутууга да активдүү катышуу аркылуу таанып билүүсүн уюштуруу мүмкүнчүлүгү ар башка экендиги талашсыз.

Демек, интерактивдүү окутуунун технологиясы – бул билим берүүдө, окуп үйрөнүүдө мугалим менен окуучунун, окуучу менен окуучунун биргелешкен иши жана коомго, чөйрөгө аралашуу менен ата-энени кызматташтыкка тарткан бирдиктүү педагогикалык процесстин ишке ашырылышы. Мамлекеттик стандарттын, окуу программасынын, окуу китебинин жана башка методикалык-дидактикалык

көрсөтмөлөрдүн, куррикулумдун жетектөөсү жана негизги мамлекеттик нормативдик актылардын негизинде жүргүзүлүүчү мугалимдин чеберчилиги, устаттыгы, тажрыйбасы, билгичтиги, билими, интеллектуалдык мүмкүнчүлүгү.

Интерактивдүү окутуудагы стратегияларга илимий-педагогикалык изилдөө жана аны тажрыйбадагы колдонулуш ордун талдоонун жыйынтыгында азыркы учурда колдонулуп жаткан төмөндөгүдөй стратегияларды табууга жана алардын кээ бирин иштеп чыгууга мүмкүнчүлүк түзүлдү:

– “интерактивдүү окутуудагы психологиялык-педагогикалык оң жагдайды түзүү стратегиясы”;

– “окуучулардын тартынбай эркин сүйлөө мүмкүнчүлүгүн ачууга жетүү стратегиясы”;

– “окуп-түшүнүү активдүүлүгүн калыптандырууга багытталган стратегиялар”;

– “чыгармачыл жазуучуну тарбиялоого багытталган стратегиялар”;

– “кабарлашып иштөө жөндөмүн өнүктүрүүгө багытталган стратегиялар”;

– “ойлорду графикалык системалаштыруу жөндөмүн калыптандырууга багытталган стратегиялар”;

– чыгармачылык активдүүлүгүн калыптандыруудагы долбоор түзүү стратегиясы;

– “талаш-тартыш маданиятын калыптандырууга багытталган стратегиялар” [6, 83-б.] ж.б.

Сабактын дидактикалык максатын ар түрдүү методдор, ыкмалар, формалар менен инсанга багыттап, анын кыймылдык, таанып билүүчүлүк, социалдык ишмердүүлүктөрүн активдештирүүнү, интерактивдүү окутуунун технологиялык картасын камтыган окутууну ишке ашыруу искусствосу – интерактивдүү окутуунун педагогикалык технологиясынын талабына жооп берет деген аныктама бермекчибиз. Мугалимдин сабакка план жазуудан башталып, сабак бүткөнгө чейинки же окуу жылынын башынан аяктаганга чейинки окуу мөөнөтүндөгү мугалимдин чеберчилигин, устаттыгын камтыган педагогикалык процесс.

Адабияттар:

1. Аракин В.Д., Выгодская З.С., Н.Н.Ильина Англо-русский словарь. М.: 1990. – С. 138.
2. Бекбоев И.Б. «Инсанга багыттап окутуу технологиясынын теориялык жана практикалык маселелери» Б.: Педагогика, 2003.
3. Глобалдык билим берүү: Мугалимдер үчүн методикалык колдонмо.-Б.: 2004. 19-20-бб.
4. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе. М., Знание, 1989 – 80 с.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. М.: Народное образование, 1998. – С.14-15, 99, -256 с. 177
6. Эсеналиева К. Азыркы педагогикалык процесстеги интерактивдүү окутуунун абалы. Илимий-практикалык журнал: //«Мектеп-Школа», 2006. – №3, 78-87-бб.

Рецензент: к.п.н., доцент Байышова Г.